

אלימות כתופעה חברתית- תיאוריה ומעשה

ד"ר סארה אבו-כף

קורס מ.א. סמסטר א 2020-2021, יום ג, שעות 14-16

קוד קורס: 198-2-0159

הקורס – תיאור ומטרות

תופעת האלימות הינה מהקשות שבתופעות החברתיות בישראל והעולם. המודעות לנושא בעיקר לאפשרויות מניעתו עולה דרך קבע ועמה האמצעים והכלים המאפשרים הבנה עמוקה, תכנון ויישום של תוכניות מניעה. הקורס מיועד להקנות היכרות עם התופעה של אלימות ועם תיאוריות וגישות נבחרות להבנת התופעה. התיאוריות המרכזיות שילומדו בכיתה הן תיאוריות פסיכולוגיות (פסיכודינמיות, התנהגותיות, קוגניטיביות – מוסריות), חברתיות (תיאוריית החוסר ארגון החברתי), ואקולוגיות. כמן כן, הקורס יעסוק בתוכניות ובמודלים להתערבות ומניעה של אלימות ברמות של הפרט, המשפחה והקהילה דרך שימוש במודלים של בריאות הציבור והאקולוגי. הנושאים המרכזיים בקורס: הגדרת התופעה, מאפייניה והיקפה, תיאוריות מרכזיות להבנתה, עקרונות ויסודות התערבות לטיפול, למניעה ולקידום ע"פ המודלים השונים, וכלים להערכה של תכניות מניעה של אלימות במגוון אוכלוסיות והקשרים.

מיומנויות שיירכשו במהלך הקורס

בסוף הקורס, הסטודנטים יהיו מסוגלים:

- להגדיר את התופעה, לזהות את מאפייניה ואת גווניה והיקפה.
- לזהות את המושגים הבסיסיים של התיאוריות לעיל ולתאר את התופעה של אלימות באמצעות השימוש במושגים אלו.
- להזכיר את הביקורות על התיאוריות השונות.
- זיהוי של העקרונות השונים להתערבות ע"פ שני מודלים.

מטלות הקורס

בקורס נחוצה השתתפות פעילה של הסטודנטים/ות, קריאה שוטפת של החומר ונוכחות בשיעורים.

- השתתפות פעילה בשיעורים (10%)
- הגשה של שני רפרטים (ניתן להגיש בזוגות) (20%)
- עבודת מסכמת (70%)
- הנוכחות בקורס היא חובה.
- אי מילוי אחד המרכיבים מהציון – יוביל לאי-זכאות לקבל ציון עובר בקורס.

תכנית הקורס:

* שימו לב - ייתכנו שינויים בסדר השיעורים בשל סיורים משותפים של התכנית, ואילוצים אחרים.

1. הגדרה התופעה של אלימות, מאפייניה וסטטיסטיקות אודות היקפה.

קריאת חובה

Krug, E.G., Mercy, J. A., Dahlberg, L. L., & Zwi, A. B. (2002). The world report on violence and health. The Lancet, 360, 1083–1088.

המשרד לביטחון פנים (2014). מדד אלימות לאומי, כתב עת ביטחון פנים, גיליון 6, 45-1.

קריאת רשות

בנבנישתי, ר., אסטור, ר.א., ומארצ'י, ר. (2003). התמודדות עם אלימות במערכת החינוך. מפגש לעבודה חינוכית-סוציאלית, 17, 9 - 44.

עומר, ח. (2002). המאבק באלימות ילדים-התנגדות לא אלימה. מושב בן-שמון: מודן. (עמ' 12 - 15, 45 - 67, 118 - 148).

2. תיאורים פסיכולוגיים א'- התיאוריה הפסיכואנליטית .

קריאת חובה

Yakeley J, Meloy J. (2012). Understanding violence: does psychoanalytic thinking matter? *Aggression and Violent Behavior*, 17, 229-239.

קריאת רשות

Bartol, Curt. (2002). *Criminal Behaviour: A Psychological Approach*. Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.

Jackson, J. (1997). A Conceptual Model for the study of Violence and Aggression. In C.D.Webster & M.A. Jackson. (Eds.), *Impulsivity: Theory, Assessment and Treatment* (pp.233-247). New York: The Guilford Press.

3. תיאוריות פסיכולוגיות ב'- התיאוריה ההתנהגותית- תיאוריית הלמידה החברתית.

קריאת חובה

Akers, R.L., and A.L. Silverman. (2004). Toward a Social Learning Model of Violence and Terrorism. In M. Zahn, H. Brownstein and Shelly Jackson (Eds.), *Violence: From Theory to Research* (pp. 19–35). Cincinnati: LexisNexis and Andersen Publishing.

קריאת רשות

Bandura, Albert. (1977). Social Learning Theory. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

4. תיאוריות פסיכולוגיות ג'- התיאוריה הקוגניטיבית של התפתחות מוסרית.

קריאת חובה

Kohlberg, L. (1969). *Stages in the Development of Moral Thought and Action*. New York: Holt, Rinehart and Winston.

קריאת רשות

Piaget, Jean. (1932). *The Moral Judgment of the Child*. London: Kegan Paul.

5. תיאוריות חברתיות וסוציאליות: תיאוריית החוסר ארגון החברתי .

קריאת חובה

Bursik, R. J. (1988), Social disorganization and theories of crime and delinquency: problems and prospects. *Criminology*, 26, 519–552. doi:10.1111/j.1745-9125.1988.tb00854.x

Mancini, J. A. & Bowen, G.L. (2009). Community Resilience: A Social Organization Theory of Action and Change. In Jay A. Mancini and Karen A. Roberto (Eds.), *Pathways of Human development: Explorations of Change* (pp. 245-265). Lexington Books: New York.

קריאת רשות

Haynie, D. L., E. Silver and B. Teasdale. (2006). Neighbourhood characteristics, peer networks, and adolescent violence. *Journal of Quantitative Criminology*, 22(2), 147–169.

Sampson, R.J., J. D. Morenoff and T. Gannon-Rowley. (2002). Assessing 'neighbourhood effects': Social processes and new directions in research. *Annual Review of Sociology*, 28, 443–478.

Shaw, C. R. and H.D. McKay. (1942). Juvenile delinquency and urban areas; A study of rates of delinquents in relation to differential characteristics of local communities in American cities. Chicago: University of Chicago Press.

Sun, I. Y., R. Triplett and R.R. Gainey. (2004). Neighborhood characteristics and crime: A test of Sampson and Groves' model of social disorganization. *Western Criminology Review*, 5(1), 1–16.

6. הרצאת אורח בנושא תיאוריות פמיניסטיות כמסגרת להבנת התופעה של אלימות(חומרי קריאה דרושים יעודכנו בהמשך).

7. תיאוריות אקולוגיות(התיאוריה הביו אקולוגית).

קריאת חובה

Little, L. & Kantor, G.K. (2010). Using Ecological Theory to Understand Intimate Partner Violence and Child Maltreatment. *Journal of Community Health Nursing*, 19(3), 133-145. DOI: 10.1207/S15327655JCHN1903_02

קריאת רשות

Carlson, B. E. (1984). Causes and Maintenance of Domestic Violence: An Ecological Analysis. *Social Service Review*, 58(4), 569-587.

Bronfenbrenner U. (1979). The ecology of human development: Experiments by nature and design. Cambridge, MA: Harvard University Press.

8. מודלים של מניעה והתערבות א'- המודל האקולוגי .

קריאת חובה

Preventing violence : A guide to implementing the recommendations of the World report on violence and health. Geneva, World Health Organization, 2004.

9. מודלים של מניעה והתערבות ב'- המודל של בריאות הציבור.

קריאת חובה

Dahlberg, L.L., Krug, E.G.(2002). Violence-a global public health problem. In: Krug E, Dahlberg LL, Mercy JA, Zwi AB, Lozano R, eds. World Report on Violence and Health. Geneva, Switzerland: World Health Organization,1-56.

10. דוגמאות מישראל ומהעולם .

11+12. מדידה והערכה של תוכניות התערבות

קריאת חובה

King, D. K., Glasgow, R. E., & Leeman-Castillo, B.(2010). Reaiming RE-AIM: Using the Model to Plan, Implement, and Evaluate the Effects of Environmental Change Approaches to Enhancing Population Health. *American Journal of Public Health*,100(11), 2076-2084.

13 . סיכום של הקורס ופידבק מהסטודנטים אודות המבנה והתוכן

עבודה בקורס אלימות כתופעה חברתית- מהתיאוריה למעשה

ד"ר סארה אבו-כף

הנחיות לחיבור עבודה מסכמת בקורס

הינכם מתבקשים לכתוב עבודה המתבססת על הידע התיאורטי שרכשתם בסמסטר ב' וגם מקריאה של מקורות נוספים בנושא שבחרתם.

לעבודה יהיו מספר חלקים מרכזיים:

1. **תיאור התופעה (סוג אלימות) הדורשת לדעתכם התערבות מונעת:** יש להגדיר את התופעה, לתאר במדויק את התופעה ואת היקפה בארץ ובעולם.

2. **סקירת ספרות על התופעה** תיאורטיות שמנסות להסביר את התופעה, מחקרים אודות ההשלכות של סוג אלימות זה.

3. **התמקדו בתכנית התערבות אחת** שמאוד משכה את תשומת ליבכם. תארו אותה והסבירו על איזה תיאוריה היא מתבססת, קהל היעד, מטרות, ערוצי פעולה, דרכי פעולה ומדדי הצלחה.

4. **סיכום ודיון:**

יש לכתוב דיון ביקורתי סביב תכנית זו, רצוי תוך התייחסות לנושאים הבאים:

א. מידת ההתאמה של תכנית זו לרקע התיאורטי הפסיכולוגי, חברתי ואקולוגי.

ב. היתרונות ונקודות החוזק וגם החסרונות של תכנית ההתערבות המתוארת.

ג. מה הייתם מוסיפים לתכנית זו ע"מ לשפר אותה?

מועד הגשת העבודה: 23.02.2021

דרך הגשת העבודה: למודל

ההגשה הינה ביחידים

אורך העבודה: עד 6 עמודים (לא כולל פריטים ביבליוגרפים ותרשימים)

העבודה תוגש בפונט דויד גודל 12, רווח כפול, שוליים 2-2.5 ס"מ.